

Зима Наталія,

аспірантка Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г.Бурчака

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ

Визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю регламентовано на конституційному рівні як в Україні (ст. 3 Конституції України) [1], так і в багатьох інших державах. Це стосується людей різного віку, включаючи дітей, підлітків, дорослих тощо.

Однією із тенденцій сучасного суспільного і державно-правового розвитку є те, що у сучасних умовах шлюби як офіційні, так і "цивільні" між громадянами різних держав стали звичним явищем. Відповідно інтереси дітей, народжених у таких шлюбах, мають також захищатися на міждержавному рівні [2].

Звісно, без участі держави належним чином регламентувати, гарантувати і забезпечити реалізацію прав дітей практично неможливо. На наше переконання, насамперед, має бути виважена і системна, послідовна і науково обґрунтована державна політика України у сфері захисту дитинства. Одним з основних її компонентів є наявність ефективної дієвої нормативно-правової бази, у тому числі, створеної на основі імплементація норм міжнародного права у даній сфері. Чи існує вона на сьогодні і на яких засадах побудована?

Повертаючись до Основного Закону України 1996 року (у редакції 2019 року), відзначимо, що низка його положень визначає засади регулювання шлюбу і сім'ї, захисту прав дітей, взаємовідносин батьків і дітей, зобов'язання держави у цій сфері. Йдеться зокрема про ст.ст. 3, 24, 32, 43, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54 тощо. Водночас безпосередніми нормами, що регламентують засади захисту прав дітей, у тому числі в межах шлюбно- сімейних відносин, є положення статей 51 і 52 Конституції України

Так, згідно зі ст. 51 Конституції України «... Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою».

За ст. 52 «діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом. Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей» . [1],

Ці та інші положення знаходять своє відображення і деталізацію у нормах сімейного, цивільного, ювенального та іншого галузевого законодавства.

Слід підкреслити, що поряд зі звичайними дітьми, існують діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які проживають з прийомними батьками та батьками-вихователями тощо Засади і гарантії їх захисту врегульовано Сімейним кодексом України, Законами України "Про охорону дитинства" 2001 р., "Про забезпечення організаційно-правових умов

соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” 2005 р. Положенням про прийомну сім’ю, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 2002 р. № 565, Положенням про дитячий будинок сімейного типу, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України 2002 р. № 564 [3-5].

Їх вивчення дозволяє зробити висновок, що основоположними засадами конституційно-правового захисту прав дітей, зокрема, є: взаємності прав та обов’язків батьків і дітей, що ґрунтуються на походженні дітей, засвідченому у встановленому законом порядку; рівності дітей у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони в шлюбі або поза ним; утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування є обов’язком держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Захист прав дітей в Україні з урахуванням міжнародних договорів з питань сімейного права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_19188
3. Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 року (з наступними змінами і доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135
4. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
5. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 26 квітня 2005 р. № 2342-15. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 6. Ст. 147
6. Камінська Н.В. Захист прав дітей у міжвоєнний та повоєнний період [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/578/1/ДРУГА%20СВІТОВА%20ВІЙНА%20I%20УКРАЇНА_p014-017.pdf
7. Антонова О. Р. Регулювання шлюбу і сім’ї Конституцією України. *Защита прав человека*. Сборник науч. статей, Комрат Молдова, 2018.

Іванова Майя,

науковий співробітник відділу з охорони інтелектуальної власності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ОХОРОНА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП В ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

Частиною 1 ст. 41 Конституції України передбачено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Відповідно до ч. 2 ст. 54 Конституції України кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної,